

2018-02-02

Avd Utbildning och arbetsmarknad
Kristina Cunningham

Anna Ekström
Gymnasie- och kunskapslyftsminister
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Se över nuvarande regelverk för statsbidrag inom vuxenutbildning

Förslag till förändringar

Sveriges Kommuner och Landsting anser att det snarast behövs ett antal förändringar för statsbidraget inom vuxenutbildning.

Syftet med förslagen är att bidra till att de nationella insatserna blir mer systematiska, långsiktiga och knyter an till det lokala utvecklingsarbetet.

Sammanfattningsvis menar vi att följande behövs:

- möjliggör att en del inom statsbidraget kan användas för olika stödinsatser
- inför Skolverkets förslag till nya fördelningsmodell för yrkesinriktad vuxenutbildning
- se över kravet på medfinansiering och höj ersättningsnivåerna för de dyrare utbildningarna samt
- inför ett samlat statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning och underlätta administrationen.

I bilagan utvecklas närmare skälen till våra ställningstaganden. SKL bedömer att förslagen kan bidra till en högre nyttjandegrad av statsbidragen, fler platser och möjlighet att utveckla verksamheten.

Samtidigt finns två stora utmaningar, den ena är den brist som rådet på lärare och skolledare vilket kan påverka kvalitet i utbildningarna. Dessutom måste det finnas en målgrupp som söker till utbildningarna och som är redo för att studera. SKL får tydliga signaler om att målgruppen som i dag läser eller ska påbörja studier vid komvux har stora behov av stöd som t.ex. språkinsatser, studie- och yrkesvägledning, motiverande insatser, handledning etc.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande

Bilaga

Inledning

Den kommunala vuxenutbildningen har en avgörande betydelse för människors möjligheter att få ett arbete, att utvecklas och för att omskola sig i olika skeden av livet. Vuxenutbildningen är även av oerhört stor vikt för att klara kompetensförsörjningen till bl.a. välfärdsyrkena framöver och har en central roll för nyanländas etablering i arbetslivet. Regeringens stora satsningar på vuxenutbildningen är därför välkomna men SKL ser ett behov av mer långsiktiga och flexibla regler i samband med den statliga bidragsgivningen.

Inför verksamhetsåret 2017 kom regeringen med besked om nya villkor för statsbidrag sex veckor innan årsskiftet, då villkoren trädde i kraft. Det innebar att Skolverket inte kunde börja fördela statsbidrag förrän i mars 2017 för verksamhet som varit igång sedan januari. I villkoren ställdes också krav på kommunal medfinansiering och det långt efter att de kommunala budgetprocesserna var slutförda. Likaså ställdes med samma korta framförhållning krav på arbetsplatsförläggning, samverkan m.m. Av Skolverkets statsbidragsredovisning inom regionalt yrkesvux för 2017 framgår att ca 183 miljoner kronor återstod vid årets slut för yrkesinriktad utbildning för vuxna. Totalt var det över 343 miljoner kronor som återstod för de olika statsbidragen inom vuxenutbildning.

I ansökningarna för 2018 har kommunerna ansökt om betydligt mer medel vilket är en tydlig signal om att när kommunerna vet vilka förutsättningarna är kan de planera för det i sitt lokala budgetarbete och i större grad möta upp de höga ambitioner som efterfrågas. Det framgår dock att det kommer att bli oerhört svårt att uppnå de 31 500 plaster inom yrkesinriktad vuxenutbildning som regeringen aviserat för 2018. Andel sökta medel för yrkesvux 2018 ligger på ca 77 procent av anslaget vilket innebär att över 400 miljoner kronor riskerar att återstå vid årets slut. Däremot har kommunerna t.ex. översökt med 80 miljoner för yrkesvux i kombination med sfi och sva.

För att ge kommunerna bättre och mer rimliga förutsättningar för sin verksamhet samt för att möjliggöra att medlen kommer till användning anser SKL att regeringen bör se över nuvarande lagstiftning.

Förslag till förändringar

1. Möjliggör att en del inom statsbidragen kan användas för olika stödinsatser

En stor utmaning inom vuxenutbildningen är en större målgrupp som tydligt skiljer sig från tidigare målgrupper inom vuxenutbildningen. I dag är det en högre andel personer utan svenska som modersmål, unga som i många fall har flera skolmisslyckanden bakom sig och fler personer i behov av särskilt stöd på olika sätt. I januari 2018 infördes även en utbildningsplikt som innebär att en ännu större grupp elever med behov av språkinsatser kommer att delta i verksamheten. Det här ställer nya krav på vuxenutbildningen och är viktigt att ha i åtanke vid förändringar i utformningen.

Bilaga

Många kommuner vittnar om att individerna i vuxenutbildningen har ett stort behov av t.ex. coacher, handledare, motiverande insatser, studie- och yrkesvägledning samt språkstödande insatser.

Det finns flera kommuner som provat satsningar med ett omfattande språkstöd i sina yrkesutbildningar vilket gett goda resultat. I GR-regionen kan de t.ex. se att en stor del av eleverna går ut direkt i arbete och att utbildningstiden kortas väsentligt jämfört med om de läst sfi/sva först. Det finns dessutom en betydande målgrupp som är intresserade och de har haft 14 sökande per plats till vissa utbildningar. Det kan jämföras med de mer de traditionella utbildningarna inom yrkesutbildning där söktrycket för flera utbildningar varit lågt. I realiteten innebär utbildningarna med språkstöd att många av lektionerna är dubbelbemannade med både yrkeslärare, svensklärare och stöd på modersmålet. Dessa utbildningar är således oerhört kostnadskrävande och kostar betydligt mer än det belopp som ersätts via statsbidraget.

För att öka volymerna ytterligare inom yrkesvux och för att möta den allt mer heterogena målgruppen föreslår SKL att en del medel inom statsbidraget även kan användas för olika stödjande insatser och utbildningskombinationer med svenska. En sådan förändring skulle möjliggöra att fler kommuner kan utveckla sin verksamhet utifrån de behov som finns. SKL ser även ett stort behov av samlade nationella insatser för att utveckla t.ex. modersmålsstöd, språkanpassade läromedel, digitala läromedel och översättning av kursmaterial.

2. Inför Skolverkets förslag till nya fördelningsmodell för yrkesinriktad vuxenutbildning

Skolverket har i november 2017 föreslagit en ny fördelningsmodell inom regional yrkesinriktad vuxenutbildning, Drn 2017:01233. Modellen bygger på att kunna tilldela varje kommun en ram och att ge kommunerna en förutsägbarhet av hur många platser som kommer att tilldelas. Förslaget syftar till att kommunerna ska få ett beslut om tilldelning i god tid innan kommande bidragsår och innan verksamheten startar i januari. Modellen skulle även möjliggöra att kommunerna kan ta med tilldelningen i den kommunala budgetprocessen. Det är viktigt och innebär att kommunerna får bättre planeringsförutsättningar men också ökad möjlighet att möta det finansieringskrav som finns på vissa delar av statsbidraget.

SKL ställer sig bakom förslaget och förordar att Skolverket får ett beställarbemyndigande på anslaget vilket krävs för att modellen ska bli verklighet. SKL anser att modellen kan leda till betydligt bättre förutsättningar och det är viktigt att undvika att utlysningar sker i nära anslutning eller som i år några dagar innan terminsstart i januari. Grunden bör vara goda förutsättningarna för kommande verksamhets- och budgetår då planering görs, annonsering av kursutbud sker och rekrytering av tjänster genomförs. Det sker redan tidigare under hösten eftersom eleverna dels måste få besked för hinna förbereda sig och dels för att skolan ska planera och organisera utbildningsstarterna. SKL anser att det är högst angeläget att denna modell börjar tillämpas inför 2019.

Bilaga

3. Se över medfinansieringsgraden för yrkesutbildning för vuxna och höj ersättningsnivån för de dyrare utbildningarna

Inför 2017, som ovan nämnt, infördes krav på medfinansiering för motsvarande prestation för att erhålla statsbidrag. I en enkät till ett urval av kommuner¹ som SKL gjort under oktober-november 2017 med fråga om det har varit möjligt att tillgodose statens krav på villkor om motprestation av finansiering svarar 33 procent att det har varit möjligt att tillgodose. Det är 56 procent som svarar till viss del och 11 procent att det inte stämmer alls. Många kommenterar att kravet haft en negativ effekt på utbudet och att även om det har varit möjligt att tillgodose kravet 2017 blir det svårare när antalet platser ökar 2018. Detta gäller i synnerhet små kommuner men även de största kommunerna har svårt att möta de volymer som önskas då medfinansieringen motsvarar en stor del av kommunens budget för vuxenutbildning.

SKL får också tydliga signaler om att kostnaden för en utbildningsplats är betydligt högre än statsbidraget (särskilt för bristyrken) vilket försvårar samverkan när kommuner har olika ekonomiska förutsättningar. Många branscher har ett stort behov av arbetskraft för att trygga framtida kompetensförsörjning. Det finns önskemål om betydligt fler platser, t.ex. inom industritekniska utbildningar. Dessa utbildningar är oftast väldigt kostnadsdrivande Regeringens satsning i budgetpropositionen 2018 på att bredda utbudet av utbildningar och höja ersättningsnivån för de dyrare utbildningarna är därför ett viktigt tillskott. Då nivåerna för de dyrare utbildningarna fortfarande är långt under vad de kostar finns ett behov av att höja nivån ytterligare. Det skulle medföra att fler kommuner vågar satsa på utbildningarna eller öka antalet platser.

4. Inför ett samlat statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning och underlätta administrationen

Skolverket hanterade och fördelade under 2017 omkring 15 miljarder kronor inom 70 olika bidrag och transfereringar som var reglerade i över 50 förordningar samt i myndighetens regleringsbrev. Flera statsbidrag förekommer inom liknande områden och kan ha snarlika konstruktioner men det finns skillnader i användning och regelverk.

Statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning består av tre bidrag och fem delar vilka alla söks separat för.

- Yrkesutbildning för vuxna (yrkesvux)
- Yrkesutbildning för vuxna (yrkesvux) i kombination med sfi och sva på grundläggande nivå
- Lärlingsutbildning för vuxna (lärlingsvux)

---

¹ 27 kommuner svarade på enkäten men avser 48 kommuner i samverkan som täcker strax över 40 procent av Sverige befolkning.

Bilaga

- Lärlingsutbildning för vuxna (lärlingsvux) i kombination med sfi och sva på grundläggande nivå
- Yrkesförarutbildning

Av Skolverkets redovisningar för statsbidraget för 2017 och för ansökningsomgången inför 2018 framgår tydligt att behovet av de olika statsbidragsdelarna ser olika ut mellan kommunerna och mellan åren. De initiala bedömningen som ligger till grund för ansökningen kan också komma att ändras under året.

Utifrån nuvarande regler söks statsbidragsdelarna separat och det går inte att omfördela medel mellan de olika bidragen vilket inte är rimligt utifrån ambitionen att uppnå högre volymer. Det är heller inte rimligt utifrån förväntningar om att vuxenutbildning snabbt ska ställa om till lokala och regionala behov samt söktryck. SKL menar att dessa stuprör måste ändras och att det behövs en ökad flexibilitet mellan statsbidragsdelarna. En ökad handlingsfrihet är väsentligt för att kunna möta de behov som finns och uppstår. Kommunerna bör t.ex. kunna söka för en mer samlad pott som de fördelar mellan statsbidragen utifrån de behov som finns. En sådan förändring skulle bidra till en mer effektiv hantering och en högre grad av medelsutnyttjande.

SKL ser även ett stort behov av att förändra administrationen kring statsbidraget. Kommunerna fick sena besked om hur redovisningen för 2017 skulle rapporteras som även var mer komplex och omfattande än året innan. Alltför mycket behövde även utföras manuellt. Dessutom skulle rapportering för medel 2017 och ansökningar inför 2018 ske samtidigt. Hela hanteringen innebar att de största kommunerna fick ansöka om uppskov då de inte klarade utsatt tid utifrån de krav som ställdes. SKL har diskuterat detta med Skolverket som presenterade flera goda förslag till förbättringar vilka vi hoppas kommer att genomföras inom kort. Ett effektivt, digitaliserat och modernt system krävs för att undvika att huvudmän inte avstår från att söka bidrag på grund av för omfattande redovisning.

Övrigt

I Skolverkets budgetunderlag 2018-2020 föreslår myndigheten en generell översyn av statsbidragen och de förordningar som styr dessa. Syftet med förslaget är att skapa förutsättningar för en enklare och mer kostnadseffektiv hantering och högre grad av medlemsutnyttjande hos berörda målgrupper. SKL är mycket positiv till Skolverkets förslag om att olika statsbidrag kan sammanföras till färre men större bidrag. Det skulle bidra till att göra det enklare för huvudmännen att överblicka vilka satsningar som finns, minska administrationen och att delta i de som passar för deras verksamhet utifrån de olika lokala behov som finns.